

Asia: VN/7791/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tilastokeskuksesta annetun lain ja tilastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko Tilastokeskukselle hallituksen esityksessä kirjattu uusi tehtävä selkeästi kuvattu?

Tilastokeskuksesta annetun lain muuttamisesta 2 a § on, että: ”Tilastokeskus päättää aina tilastointitarkoitukseen kerätyn aineiston luovutuksesta.” Tämä tarkoittaa suoraan sitä, että muiden tilastoviranomaisten tilastotarkoitukseen kerättyjen aineistojen, jotka on luovutettu toiselta tilastoviranomaiselta Tilastokeskukselle, luovutuksesta ei päättäisi aineistot kerännyt tilastoviranomainen vaan keskitetysti Tilastokeskus. Tämä käytännössä tarkoittaisi, että Tulli tilastoviranomaisena ei päättäisi tilastotarkoitukseen keräämänsä aineiston luovutuksesta (esim tavaroiden EU-sisäkaupan viennin ja tuonnin yritysکوhtainen tilastoaineisto). Tutkijat ovat olleet tyytyväisiä Tullin myöntämiin käyttö lupiin, joten sen osalta keskittäminen Tilastokeskukseen olisi tarpeetonta. Lauseen ”Tilastokeskus päättää aina tilastointitarkoitukseen kerätyn aineiston luovutuksesta.” voisi poistaa, koska tilastoviranomaisten tietojen luovutukset ovat jo Tilastolain 13 §:ssa.

Tilastokeskuksesta annetun lain muuttamisesta 2 a § on, että: ”Tilaston julkaisemattomuus ei ole aiheellinen viivytyks.” Vaatimus, että Tilaston julkaisemattomuus ei ole aiheellinen viivytyks, vaarantaa tilastotarkoituksiin kerätyn aineiston käyttötarkoituksen. Tilastoaineistosta pitäisi tehdä tilastojulkaisu ennen kuin tilastotarkoituksiin kerätyt aineistot tulisivat tutkijakäyttöön.

Tilastokeskuksesta annetun lain muuttamisesta 2 a § on, että: ”Tutkija- ja aineistopalvelu on... tietoturvalisessa käsittely-ympäristössä.” Vastaako Tilastokeskus tällöin myös tutkija- ja aineistopalvelun etäkäyttöympäristöjen tietoturvalisesta, vaikka palvelu on kolmannen osapuolen ylläpitämä?

Laissa tieteellisiksi tutkimusorganisaatioiksi on määritelty ”ajatuspajat” tai ”ajatushautomot”, joka perusteluissakaan ei rajaa mitään täsmällisesti niihin kuulumattomiksi eli kuka tahansa voi perustaa

tällaisen ”ajatuspajan”. Tilastokeskuksesta annetun lain muutoksessa 2 a § pitäisi poistaa viittaus ajatuspajoihin, koska lainkohtaa painotetaan vielä sanalla ”erityisesti”. Riittäisi, että lain perusteluissa luetellut ajatuspajat katsottaisiin olevan tutkimuslaitoksia.

2. Miten arvioitte valtioneuvoston etusijaa käyttölujarahakemusten käsittelyssä suhteessa alaiseen hallinnon viranomaisiin?

Ehdotettu lakikirjaus voi vaikuttaa Tilastokeskuksen puolueettomuuteen negatiivisesti, koska Valtioneuvoston tai sen ministeriön kiireelliseksi ilmoittama käyttölujarahakemus on perusteltu ensisijaiseksi muiden tutkimusorganisaatioiden edelle. Tämä pitäisi perustella vieläkin tarkemmin.

3. Ovatko hallituksen esityksen ehdotusten tietosuojaa koskevat pykälät riittävän täsmällisiä?

Eivät ole kovin täsmällisiä tietosuojan osalta, jota voisi vielä perusteluissa tarkentaa. Epäselväksi jää perusteluista esimerkiksi tutkijapalveluiden palvelinympäristöjen turvallisuusluokan taso, kenellä tietosuojassa vastuu on Tilastokeskuksen ja CSC:n välillä sekä miten tutkijat turvallisuusselvitetään.

4. Onko aineiston tietosuojaoikeudellinen käsittelyperuste riittävästi kuvattu?

Kyllä. Tilastoaineistot ovat tilastotarkoituksiin, joita nyt edelleen avataan tieteellisiin tutkimuksiin eli tilastoaineistoja ei ole tarkoitettu käsittelyyn hallinnollisessa päätöksenteossa, joka on mainittukin välillisesti perusteluissa.

5. Onko aineiston säilytystä koskeva tekstiosuus riittävän täsmällinen?

Kyllä.

6. Onko tietojen käyttötarkoitus rajattu riittävän selkeästi?

Kyllä.

7. Ovatko raaka-aineiston ja valmisaineiston käyttörajaukset riittävän selkeitä?

Kyllä.

8. Mahdollistaako hallituksen esitys tutkijalle luovutettavien tietojen antamisen suoraan Tilastokeskuksen tutkijapalvelulle, kun tutkijan on tarkoitus käsitellä tietoja tutkijapalvelun etäkäyttöympäristössä?

Kyllä, mutta perusteluista ei selviä miksi tällainen tavoite on laadittu. Tullin aineistot ovat Tilastokeskuksen tutkijapalveluissa. Tilastokeskuksesta annetun lain muutoksen 2 b § mukaan edelleen Tulli myöntäisi tutkijoille käyttöluvat Tullin aineistoihin liittyen, mutta muutoksen 2 a § mukaan Tulli ei myöntäisi enää tutkijoille käyttöluvia Tullin tilastotarkoituksiin kerätyn aineiston osalta. Tutkijat ovat olleet tyytyväisiä Tullin myöntämiin käyttöluviin, joten sen osalta keskittämällä Tilastokeskukseen ei olisi tarvetta. Tullin käyttöluvan jälkeen hallituksen esitys mahdollistaa tutkijalle luovutettavien tietojen antamisen Tilastokeskuksen tutkijapalveluille, kun tutkijan on tarkoitus käsitellä Tullin tietoja tutkijapalvelussa.

9. Edistääkö hallituksen esitys tutkimuksessa hyödyllisen tiedon saamista tutkijoiden käytettäväksi?

Kyllä, koska tämä tehtävä tulee muutoksen jälkeen kirjatuksi lakiin. Tämän hallituksen esityksen lisäksi pitäisi myös varmistaa Tilastokeskuksen tutkijapalveluiden resurssit ja riittävä budjetointi.

Penttilä Olli-Pekka
Tulli.fi